

Pöytyän kunta

**Suunnitelma oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi
väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä**



Koulutuslautakunta 10.12.2014 § 97

Sivistyslautakunta 10.5.2023 § 36

Sisällys

1. JOHDANTO	3
2. ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ MYÖNTEISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN LUOMISEKSI SEKÄ OPPILAIDEN SUOJAAMISEKSI VÄKIVALLALTA, KIUSAAMISELTA JA HÄIRINNÄLTÄ	3
3. TOIMINTATAPA VÄKIVALTA-, KIUSAAMIS- JA HÄIRINTÄTILANTEISSA SEKÄ NÄIDEN JÄLKIHOIDOSSA.....	3
4. ENNALTAEHKÄISEVÄN TYÖN SEKÄ VÄKIVALTA-, KIUSAAMIS- JA HÄIRINTÄTILANTEIDEN KÄSITTELYN ERI TASOT JA VAIHEET	5
4.1 VARHAISKASVATUSYKSIKÖN (ESIOPETUS), KOULUN JA OPPILAITOKSEN TASO	5
4.2 LUOKAN/RYHMÄN TASO	6
4.3 YKSILÖN TASO	8
5. YHTEYDENPITO KOTIIN JA YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN KANSSA	9
6. YHTEISTYÖ VIRANOMAISTEN KANSSA	10
7. SUUNNITELMASTA TIEDOTTAMINEN JA ESIOPETUS-, KOULU- JA OPPILAITOSYHTEISÖN HENKILÖSTÖN, OPPILAIDEN/OPISELIJOIDEN JA HUOLTAJIEN SEKÄ YHTEISTYÖKUMPPANEIDEN PEREHDYTTÄMINEN OHJEISIIN	10
8. SUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN, PÄIVITTÄMINEN, TOTEUTUMISEN SEURANTA SEKÄ SEURANTAAN LIITTYVÄ KIRJAAMINEN JA ARVIOINTI.....	10

1. Johdanto

Pöytyän kunnan kouluissa tehdään jatkuvaa ennaltaehkäisevää työtä myönteisen oppimisympäristön luomiseksi sekä oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Lisäksi erilaisiin koulujen toiminnassa esiin tuleviin tilanteisiin puututaan välittömästi. Tämä suunnitelma toimii apuna työssä. Suunnitelmaa voidaan täydentää koulujen omilla ohjeistuksilla.

2. Ennaltaehkäisevä työ myönteisen oppimisympäristön luomiseksi sekä oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Keskeisenä oppimisympäristön turvallisuutta edistävänä tekijänä Pöytyän kunnassa nähdään hyvän vuorovaikutuksen, luottamuksen ja toinen toisistaan välittämisen ilmapiirin luominen. Työ on jatkuvaa, ja siihen osallistuu jokainen kouluyhteisön jäsen.

Perustan myönteisen ilmapiirin rakentamiselle muodostavat yhteisesti pohditut arvot, jotka ohjaavat toimintaa. Pienet teot, myönteinen suhtautuminen ja toisten kannustaminen vievät eteenpäin tavoitteen saavuttamisessa. Yhteisöllisyyden vahvistamisen merkitys on tärkeä. Kasvatuksellisin keinoin ohjataan oppilaiden ja opiskelijoiden käyttäytymistä ja toimintaa toivottuun suuntaan. Tärkeänä osana työtä keskitytään myönteisen palautteen antamiseen.

Myönteistä ilmapiiriä rakennetaan muun muassa ryhmäyttämistä sekä tunne- ja turvataitojen vahvistamista hyödyntäen. Välitunti- ja muita tilanteita seurataan aktiivisesti, toteuttaen varhaista puuttumista. Järjestyssäännöt ohjaavat oppilaiden, opiskelijoiden ja henkilöstön toimintaa. Ennaltaehkäisevää työtä johtaa rehtori ja esiopetuksen osalta varhaiskasvatussyksikön johtaja yhdessä oppilas-/opiskeluhoitoryhmän kanssa, ja siitä vastaavat osaltaan opettajat, esiopetusyksikön, koulujen ja lukion muu henkilöstö sekä oppilaat. Kouluilla ja lukiossa nimetyt ryhmät työskentelevät samoin tavoitteen hyväksi.

3. Toimintatapa väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteissa sekä näiden jälkihoidossa

Mahdolliset esiin nousevat väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteet voivat olla keskenään erilaisia. Seuraavassa kuvataan pääpiirteittäin menettelytapa, jota tilanteen edellyttämän mukaisesti sovelletaan:

- Tilanteeseen puututaan välittömästi (aikuisen, joka huomaa väkivallan uhan, kiusaamista tai häirintää). Asiasta ilmoitetaan luokanopettajalle/-valvojalle, joka vastaa tilanteen selvittelystä ja hoitamisesta yhteistyössä

muiden toimijoiden kanssa, sekä rehtorin toimivaltaan kuuluvissa asioissa rehtorille. Tilanne selvitetään rauhallisesti ja puolueettomasti.

- Väkivallan, kiusaamisen, häirinnän tai näiden uhan kohteena olleen oppilaan kanssa keskustellaan tapahtumien kulusta. Lapselle/nuorelle kerrotaan, että tilanteen esiintulo on oikein, ja että hänen turvallisuudestaan pidetään huolta. Selviytymiskeinoja etsitään yhdessä. Oppilaan/opiskelijan ja hänen huoltajansa kanssa sovitaan, miten asiaa viedään eteenpäin.
- Kiusaajan/häiritsijän/väkivallalla uhanneen oppilaan kanssa keskustellaan tapahtumien kulusta. Miksi -kysymyksiä ja syyllistämistä vältetään vaihtoehtoisia käyttäytymismalleja etsien.
- Molempien osapuolten kanssa käydään tarkoituksenmukaiseksi harkittaessa yhteiskeskustelu pyrkien eri osapuolten näkemysten yhteensovittamiseen. Kiusaamisen lopettamisesta sovitaan, samoin mahdollisista korvauksista ja tilanteen seurannasta.
- Asia käsitellään tarvittaessa ryhmän tai luokan kanssa.
- Sovitaan seurantatoimenpiteistä ja seuranta-aikataulusta.
- Sovitaan seuraamuksista, jos väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää tapahtuu seurannasta huolimatta edelleen.
- Ilmoitetaan vanhemmille, mitä on tapahtunut, miten asia on selvitetty ja mitä oppilaiden kanssa on sovittu.
- Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätapaukset ilmoitetaan esiopetusyksikön, koulun ja lukion kyseisiä asioita käsittelevälle ryhmälle sekä tarvittaessa opiskeluhooltohenkilöstölle ja muille yhteistyötahoille. Ryhmä pohtii yhteistyössä huoltajien kanssa sekä tilanteen kohteen että aiheuttajan kohdalla, millaisia jatkotoimenpiteitä tarvitaan.
- Kaikista toimenpiteistä ja keskusteluista pidetään kirjaa.

Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden seuranta ja jälkihoitoa jatketaan siihen saakka, kun tämä kokonaistilanne huomioiden nähdään tarpeelliseksi. Keskeisessä asemassa on kaikkien osapuolten hyvinvoinnin edistämisen ja ylläpitämisen hyväksi tehtävä työ.

4. Ennaltaehkäisevän työn sekä väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden käsittelyn eri tasot ja vaiheet

Ennaltaehkäisevä työ samoin kuin erilaisten väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden käsittely voi tapahtua yksilö-, ryhmä- tai koulutasolla. Seuraavassa tarkastellaan lähemmin eri tasoilla ja vaiheissa tehtävän työn keskeisiä elementtejä.

4.1 varhaiskasvatusyksikön (esiopetus), koulun ja oppilaitoksen taso

Ennaltaehkäisevä työ

- myönteisen ilmapiirin ja turvallisen oppimisympäristön luominen
- keskusteluun ja asioiden esiin ottamiseen kannustaminen
- tunne- ja turvataitoja koskevan ja vastaavien materiaalien hyödyntäminen
- esiopetus-, koulu- ja oppilaitosyhteisön jäsenten osallistuminen toiminnan suunnitteluun
- yhteinen keskustelu kasvatuskulttuurin keskeisistä elementeistä
- vanhempainillat ja muut tilaisuudet
- tilanteiden seuraaminen ja valvonta
- oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laadittuun suunnitelmaan perehtyminen ja asiaa koskevan tietämyksen ylläpitäminen

Akuuttivaiheen työ

- puututaan välittömästi väkivalta-, kiusaamis- tai häirintätilanteeseen tilanteen edellyttämällä tavalla ja estetään tilanteen jatkuminen
- pyydetään apua lähellä olevilta ja muilta tarvittavilta tahoilta sekä tiedotetaan rehtoria
- työskennellään kaikkien kouluyhteisön jäsenten turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi
- hyödynnetään tunne- ja turvataitoja koskevaa ja vastaavaa materiaalia
- hyödynnetään opiskeluhoitoryhmän ja muiden tahojen asiantuntemusta
- tarjotaan mahdollisuutta opiskeluhoillon palvelujen käyttöön

- rehtori sopii tilanteesta tiedottamisesta yhteistyössä kriisiryhmän, poliisin ja muiden tilanteessa mukana olevien viranomaisten kanssa

Pitkittyneissä tilanteissa tehtävä työ

- jatkuva työskentely tilanteen parantamiseksi eri tahojen yhteistyönä
- koko kouluyhteisön huomioiminen
- Tunne- ja turvataitoja koskevan ja vastaavien materiaalien hyödyntäminen
- eri tahojen yhteistyö
- tiedottaminen sivistysjohtajalle tilanteesta

Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden jälkihoito

- tapahtumien yhteinen käsittely
- yhteisistä käytännöistä keskustelu turvallisuuden luomiseksi ja ylläpitämiseksi
- tunne- ja turvataitoja koskevan ja vastaavien materiaalien hyödyntäminen
- keskustelu vanhempainilloissa ja vastaavissa tilaisuuksissa
- tilanteen kehittymisen seurannan järjestäminen

4.2 Luokan/ryhmän taso

Ennaltaehkäisevä työ

- myönteisen ilmapiirin ja turvallisen oppimisympäristön luominen
- ryhmäyttäminen
- keskusteluun ja asioiden esiin ottamiseen kannustaminen
- tunne- ja turvataitoja koskevan ja vastaavien materiaalien hyödyntäminen
- ryhmän jäsenten osallistuminen ryhmän toiminnan suunnitteluun
- luokan/ryhmän yhteiset vanhempainillat
- tilanteiden seuraaminen ja valvonta
- keskustelu ryhmässä oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditusta suunnitelmasta

Akuuttivaiheen työ

- puututaan välittömästi väkivalta-, kiusaamis- tai häirintätilanteeseen tilanteen edellyttämällä tavalla ja estetään tilanteen jatkuminen
- pyydetään apua lähellä olevilta ja muilta tarvittavilta tahoilta sekä tiedotetaan rehtoria
- työskennellään kaikkien ryhmän jäsenten turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi
- hyödynnetään tunne- ja turvataitoja koskevaa ja vastaavaa materiaalia
- hyödynnetään tarvittaessa opiskeluhuoltoryhmän ja muiden tahojen asiantuntemusta
- tarjotaan mahdollisuutta opiskeluhuollon palvelujen käyttöön
- luokanvalvoja tai luokan/ryhmän opettaja sopii tilanteesta tiedottamisesta yhteistyössä rehtorin ja muiden tilanteessa mahdollisesti mukana olevien viranomaisten kanssa

Pitkittyneissä tilanteissa tehtävä työ

- jatkuva työskentely tilanteen parantamiseksi eri tahojen yhteistyönä
- koko luokan/ryhmän huomioiminen
- tunne- ja turvataitoja koskevan ja vastaavien materiaalien hyödyntäminen
- eri tahojen yhteistyö
- tiedottaminen rehtorille tilanteesta

Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden jälkihoito

- tapahtumien yhteinen käsittely
- yhteisistä käytännöistä keskustelu turvallisuuden luomiseksi ja ylläpitämiseksi
- tunne- ja turvataitoja koskevan ja vastaavien materiaalien hyödyntäminen
- keskustelu luokan/ryhmän yhteisissä vanhempainilloissa
- tilanteen kehittymisen seurannan järjestäminen

4.3 Yksilön taso

Ennaltaehkäisevä työ

- myönteisten ja turvallisten ihmissuhteiden luominen
- keskusteluun ja asioiden esiin ottamiseen kannustaminen
- tunne- ja turvataitoja koskevan ja vastaavien materiaalien hyödyntäminen
- oppilaan/opiskelijan osallistuminen oman oppimisensa ja muun toimintansa suunnitteluun
- keskustelut oppilaan/opiskelijan huoltajien kanssa
- tilanteiden seuraaminen ja valvonta
- keskustelu oppilaan/opiskelijan ja huoltajien kanssa oppilaiden/opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditusta suunnitelmasta

Akuuttivaiheen työ

- puututaan välittömästi väkivalta-, kiusaamis- tai häirintätilanteeseen tilanteen edellyttämällä tavalla ja estetään tilanteen jatkuminen
- pyydetään tarvittaessa apua lähellä olevilta ja muilta tahoilta sekä tiedotetaan rehtoria tilanteen tätä edellyttäessä
- työskennellään sekä väkivallan, kiusaamisen tai häirinnän uhrin että tilanteen aiheuttaneen/aiheuttaneiden turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi
- hyödynnetään tunne- ja turvataitoja koskevaa ja vastaavaa materiaalia
- hyödynnetään tarvittaessa opiskeluhuoltoryhmän ja muiden tahojen asiantuntemusta
- tarjotaan mahdollisuutta opiskeluhuollon palvelujen käyttöön
- luokanvalvoja tai luokan/ryhmän opettaja sopii tilanteesta tiedottamisesta yhteistyössä rehtorin ja muiden tilanteessa mahdollisesti mukana olevien viranomaisten kanssa

Pitkittyneissä tilanteissa tehtävä työ

- jatkuva työskentely tilanteen parantamiseksi eri tahojen yhteistyönä

- sekä väkivallan, kiusaamisen tai häirinnän kohteeksi joutuneen oppilaan/opiskelijan että tilanteen aiheuttaneen oppilaan/opiskelijan tai oppilaiden/opiskelijoiden tilanteiden kokonaisvaltainen huomioiminen
- tunne- ja turvataitoja koskevan ja vastaavien materiaalien hyödyntäminen
- tiedottaminen rehtorille tilanteesta

Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden jälkihoito

- tapahtumien käsittely yhdessä oppilaan/opiskelijan ja huoltajien kanssa
- yhteisistä käytännöistä keskustelu turvallisuuden luomiseksi ja ylläpitämiseksi
- tunne- ja turvataitoja koskevan materiaalin ja vastaavien hyödyntäminen
- tilanteen kehittymisen seurannan järjestäminen

5. Yhteydenpito kotiin ja yhteistyö huoltajien kanssa

Oppilaita/opiskelijoita ja huoltajia ohjeistetaan ilmoittamaan väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ensisijaisesti omalle opettajalle. Ohjeistus koskee sekä tilanteiden kohteeksi joutuneita että näiden aiheuttajia.

Koulun/lukion taholta yhteyttä huoltajiin ottaa väkivaltatilanteissa koulun rehtori tai rehtorin ohjeen mukaisesti opettaja/lehtori. Varhaiskasvatusyksikön taholta tehtävää hoitaa varhaiskasvatusyksikön johtaja tai hänen ohjeensa mukaisesti yksikön työntekijä. Yhteydenotto tehdään ensisijaisesti puhelimitse, minkä lisäksi asiassa lähetetään Wilma-viesti.

Kiusaamis- ja häirintätilanteissa yhteyttä huoltajiin ottaa ensisijaisesti luokanopettaja, luokanvalvoja tai aineenopettaja/lehtori, joka epäilee/havaitsee kiusaamista tai häirintää. Yhteyttä otetaan sekä tilanteen kohteeksi joutuneen oppilaan/opiskelijan huoltajiin että tilanteen aiheuttaneen oppilaan/opiskelijan huoltajiin. Tarvittaessa mukana ovat koulun/oppilaitoksen kyseisiä tehtäviä hoitava ryhmä ja rehtori. Yhteydenotto tehdään ensisijaisesti puhelimitse, minkä lisäksi lähetetään Wilma-viesti.

Perusopetuslain 628/1998 29 §:n 7 momentin mukaan

”Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.”

Kaikkien väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden hoidossa edetään yhteistyössä huoltajien kanssa. Tilanteen kehittymisestä informoidaan huoltajia säännöllisesti, ja tarvittaessa järjestetään varhaiskasvatusyksikössä, koululla ja lukiolla tapaamisia osapuolten kesken. Kaikista toimenpiteistä ja käydyistä keskusteluista pidetään kirjaa.

6. Yhteistyö viranomaisten kanssa

Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden hoitamisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä muiden viranomaisten, kuten Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ja poliisin kanssa.

7. Suunnitelmasta tiedottaminen ja esiopetus-, koulu- ja oppilaitosyhteisön henkilöstön, oppilaiden/opiskelijoiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen ohjeisiin

Oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditusta suunnitelmasta tiedotetaan esiopetus-, koulu- ja oppilaitosyhteisössä käytävällä keskustelulla sekä koulutuksen järjestäjän ja koulujen verkkosivuilla. Suunnitelmaan perehdytään lukuvuosittain.

8. Suunnitelman hyväksyminen, päivittäminen, toteutumisen seuranta sekä seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi

Oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laadittu suunnitelma hyväksytään sivistyslautakunnassa. Suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan. Suunnitelman toteutumista seurataan jatkuvana varhaiskasvatusyksiköiden johtajien, rehtorien ja opettajien toimesta, ja arvioidaan suunnitelman päivittämisen yhteydessä.